

Jól megvilágítja ezt két írás Nils-Aslak Valkeapää és Andreas Labba fájdalmas-gúnyos munkájának részlete.

Ahogy már utaltunk rá, zavarban van az ismertető, mert valójában elolvashatatlan könyv a Medveének. Elolvashatatlan az igazi befogadás tekintetében. Hiszen annyi minden mást is tudni, érezni kell, népmesék, hiedelmek motívumait, hagyományok okait, halálos küzdelmek mozgatóerőit, hogy egész életre szóló olvasmányt kaptunk, amit még nagyon sokszor fellapozunk, és egészen bizonyosan találunk benne új és új felismeréseket, új és új összefüggések világosodnak meg. Igen, bőséges ez a kincsestár, amit népes fordítói tábor ajándékozott nekünk. Köztük megtaláljuk a jelenkori költőink legjobbjait: Illyés Gyulát, Nagy Lászlót és másokat, valamint a rokon népek irodalmát fordító, kitűnő tudósainkat, költőinket, akik már önálló műfordítás-kötetekkel is sokat felvillantottak nyelvrokonaink szellemi kincseiből. Találkozunk Bereczki Gábor, Bede Anna, Buda Ferenc, Gombár Endre, Kálmán Béla, Képes Géza, Kormos István, Rab Zsuzsa és mások átlényegítő munkájával. Újra utolért bennünket a medvesírató, megint a mienk!

Amire e sorok napvilágot látnak, már hiánycikk a könyvesboltokban e tekintélyes — tízezres — példányszámban megjelent és igen olcsó könyv. Csak dicsérhetjük a kiállítást is. A színes és fekete-fehér képekkel tűzdelt munka jó papíron, mindenképpen ünnepi ruházatban, méltóan emelte a szeptemberi IV. nemzetközi finnugor kongresszus jelentőségét. Csak köszönet járhat érte minden közreműködőnek, és az Európa Kiadó munkatársainak. S talán nem is fejezhetjük be illőbb sorokkal e vázlatos köszöntőt, mint Juvan Sesztalov ódai örömmel írt, Julianus című versének utolsó szakaszával. E szép verset éppen e lap hasábjain ismerhette meg először a magyar olvasó Bede Anna átélt, szép fordításában.

*Aldás reád, áldás,
áldás rád, Julián!
Üdvözlő szókat szól
Északról jött Juván.
Együtt éltünk régen,
akár a mesében.
Már el ne szakadjunk!
Egymást el ne hagyjuk!*

KISS DÉNES

A vízimadarak népe

TANULMÁNYOK A FINNUGOR ROKON NÉPEK ÉLETE ÉS MŰVELTSÉGE KÖRÉBŐL

Ez a kötet nem az első, és nem is az utolsó azoknak a könyveknek a sorában, melyeknek aktualitását a közelmúltban Budapesten rendezett Negyedik Nemzetközi Finnugor Kongresszus adja meg. Egy vonatkozásban azonban mégis első (és remélhetőleg nem az utolsó) ez a kiadvány, mégpedig abban, hogy a finnugor tudományok nem magyarországi művelőiről, műhelyeiről ad hírt az itthoni érdeklődőknek.

Most, hogy a Magyar Tudományos Akadémia előadótermei és folyosói elcsendesedtek, jólesik kézbe venni A vízimadarak népét, ezt a „csendes, nemzetközi (kézi-)

kongresszust” a finnugor népekről, s tanulmányozni a kongresszuson személyesen is megismert kitűnő szerzők műveit.

Huszonkilenc írást tartalmaz a kötet, s ebből kettő — illendően — itthoni szerzők munkája: a bevezető Hálás köszöntés, Illyés Gyuláé, az utószó a válogató szakemberé, Gulya Jánosé. A huszonhét tanulmányt áttekintve megállapítható, hogy közülük tizenhat történeti indíttatású. A történetiségnek ez a túlsúlya hűen tükrözi a finnugor tudományok mai állapotát — itthon és külföldön —, nevezetesen azt, hogy bennük még ma is a történeti stúdiumoké az elsőség. Másrészt — ez is a szerkesztő-válogató Gulya János érdeme —, ezzel a vonásával a kötet a közönség igényét is szolgálja óhajtja, hiszen, mint az utószóban is olvashatjuk: „Ritkán volt akkora érdeklődés a történeti események, a népek élete és eredete iránt egész Európában, mint napjainkban.”

A finnugor tudományok tárgy szerinti osztályozásában a tanulmányok a következőképpen oszlanak meg: nyelvészet 6, szellemi néprajz 5, tárgyi néprajz 6, történet—őstörténet 9, irodalom 1. Ebben a csoportosításban is látható a történeti—őstörténeti írásk viszonylagos dominanciája.

Ha most abból a szempontból vesszük szemügyre a kötetet, hogy milyen finnugor népekről tudósítanak bennünket a benne szereplő tanulmányok, azt tapasztaljuk, hogy az összes szűkebb értelemben vett finnugor nyelvcsalád képviselve van: 4 obi-ugor, 1 permi, 2 volgai, 2 finn-karjalai és 1 lapp tárgyú cikkel. Közülük hadd emeljem ki — a szerkesztő által is alkalmazott alfabetikus sorrendben — Robert Austerlitz lényegretörő, tömör és mégis nagyvonalú írását (Szöveg és dallam viszonya a vogul dalokban), V. I. Litkinnek, a szovjet finnugrisztika nagy öregének kitűnő filológusi felkészültségről tanúskodó, rendkívül informatív cikkét (Hatszáz éves a zürjén írásbeliség), és E. I. Rombangyjeva személyes hitelével is megragadó tudósítását a vogul nő életéről (Az asszonyi élet). Válogatást bírálni elsősorban a válogatott anyag alapján illik; mégsem hallgathatom el a kötettel kapcsolatos egyetlen hiányérzetemet: nem szerepel tudósítás-leírás távolabbi rokonnépeinkről, a szamojédekről. Pedig a tevékenységét külföldön kifejtő nagy nyelvészünknek, a két éve elhunyt Lotz Jánosnak van egy mintaszzerű elemzése a kamasszi folklór egy utolsó alkotásáról (amely Kamassz sírám címen H. Kiss Judit fordításában ismeretes a Tiszatáj olvasói előtt, *Tiszatáj*, 1972. 2. szám), ennek közlését — a szamojédek ismeretetésén túl — a szerző iránti kegyelet is igazolta volna.

Ami a világban működő finnugor tudományos műhelyeket illeti, a válogatásnak az a legnagyobb erénye, hogy e szellemi központokat valóban a legjellegzetesebb vonásaival és képviselőivel mutatja be. A szovjet régészek (Csernyecov, Gurina, Halikov) alapos, és itthon, sajnos, alig ismert munkái, a finn tudósok megbízható és az európai filológia legjobb hagyományait folytató kutatásai (Hakulinen, Itkonen, Joki), a híres prágai nyelvészeti iskola tagjának, V. Skaličkánek átfogó tanulmánya, az amerikaiak kitűnő technikájú, analitikus írásai (Harms, Sebeok, Sinor) nyomán meglehetősen pontos tudománytipológiai képet kapunk a finnugrisztika mai állásáról.

Nem lehet panasz a közlések frissességére sem. A cikkek zöme a 60-as (15) és a 70-es (7) években jelent meg először, 2 datálódik az 50-es évekből, 1 a 40-es és 1 a 30-as évekből. De ez utóbbi kettő (Ernst Lewy 1938-ban megjelent cikke és Wolfgang Steinitz 1941-ben publikált írása) az újabbnál is kiválóbb, az előbbi egyszerűségével, az utóbbi az elemzés mélységével tűnik ki.

A kötetet kiegészítő jegyzetapparátus jó szolgálatot tesz a szakmai terminológiá(k)ban nem járatos olvasóknak.

A jól sikerült válogatás remélhetőleg hozzájárul majd a népünk eredete, nemzeti múltunk, rokoni kapcsolataink iránt őszintén érdeklődő olvasóközönség helyes tájékoztatásához. (*Európa*, 1975.)

SIMONCSICS PÉTER